

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Rédey Tivadar

Cím: Kossuth-ereklyék a Nemzeti Múzeumban

Forrás: Magyarország

Bp.
(Hely)

1921. 7. 15
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Idő

"1921"

Kossuth-ereklyék a Nemzeti Múzeumban

József királyi herceg ajándékai

Szükszavu ujságcikkek már hírt adták, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum József királyi herceg adományából becses és nagy érdekességi anyaggal gyarapodott. Az ajándék felerészben az 1918 októbertől eseményeinek, felerészben pedig Kossuth Lajos olaszországi utolsó évtizedeinek emlékeivel gazdagítja a Múzeum gyűjteményeit.

Az októbertől emlékek egy kis asztali feszülettel meg kilenc darab miniszteri esküszöveggel örökítik majd meg történetünkben Magyarország leggyászosabb korszakának születése napját. A királyi herceg ő Felsége megbízásából 1918 október 31-én vette ki budavári palotájában a hűségesséket a törvényesség álcájában föllépő »forradalom« első kormányának tagjaitól. A gópirásos esküminták szövegben híven követik a megelőző korok hagyományait; a rendkívüli körülményekről csupán az alakosságok tanuskodnak: az esküt kivevő homo regius egyetlen okmányt sem írt alá, a »m. kir. miniszter« névaláírásán kívül csak két tanu alájegyzése található rajtuk. Ezek az élő Istennel bizonykodó fogadalmak az utókor szemében nyilván rosszhiszemű és sötét történelmi tréfaszámba mennek majd: a kilencek társasága az eskü-

szöveg alá kanyarítván nevét, aligha szándékolt ezzel többet, mint hogy autogrammot adjon a fenséges házigazdának. Hiszen ugyanabban az órában, amikor az aláírt neveken szikkadni kezdett a tinta, a rombolás életrehívott géniusza már gépkocsin röpitette a felfegyverzett brigantikát a Hermina-uti villa felé... A »királyi kormány« eskütételének napjára legott az a végtelen éjszaka szállt alá, amely után egy főbekelintett ország a »népszabadság« hajnalára ébredt. Károlyiék másnap az Astoria-körül »népközéből vették át a hatalmat s a királyi meghatalmazottnak adott hitleveleket huszonegy órán belül már ők maguk valóban — muzeumi ereklyékké avatták.

Nemesebb és megindítóbb érzéseket kelt bennünk az ajándék másik csoportja, mely Kossuth legendás életkönyvének emlékeit idézi. A 70-es és 80-as évekből kelt tíz magántermészetű levele világít be itt az egész magyarságtól egy fél századon át áhitatosan tisztelt magányosságának végső évtizedeibe. Csekélyebb érdeklődésre számíthat az a két köcsöntyű, melyet még törökországi bujdosása idején készítettett családtagjai számára török pénzekből és az az ezüstserleg, amely a Hódmezővásárhelyi Első Olvasó-Népkör küldött 1882-ben, Lajos-napi üdvözlétül »diszelnökének«.

Az első levél gyötrődő (ám keményen viselt) lélekállapotban fogant: »Minő boldogok, akik hinni tudnak! Egy szemernyi hitért, mely világot vetne arra, mit Isten a gyarló ész előtt eltakart, odaadnék minden tudományt.« S mégis utóbb lépten-nyomon kitetszik, hogy ez a tragikus nagy ember — hittel hisz végső órájáig. Hisz a vérségi szeretetben, hisz két dol-

gos fának jövőjében (s azt »nem kegyelek, hanem érdemüknek köszönhetik, mely egy kis jószerepese és beau coup de savoir faire kapcsolatában még a szegény száműzöttek számára is kivívta az elismerés bizalmát«), hisz az igazságszótó gondviselésben, hisz elvesztett hazájának felvirágzásában és hisz — mindenkifölött — önmagában. Az öregkor testi hanyatlásának érzete hetvenedik életévén túl időnkint meg-nak hangját hallatják a levelek, valóban lepi: »Szembajom nem tágit. Csak igenpai szív közelét érezzük; ez a szív keveset olvashatók s ez nekem a világ-azó, akít egy egész nemzet is apjával tól elvonultnak irtózatoss nyomorúság, emlegetett. A családi szeretetet életben — no de nekem is van egy vigasztalom — marasztó nagy erőnek vallja: »Hozzon a 71 év sulya, mely azt mondja: nelsten benneleket mihamarabb — mert busulj öreg, nem soká tart s én azt mon-nagy szám ez a 78, — az ember csak dom: amen! üdvözlégy örök nyugalom kilitása.«

De az örök nyugalom még huszonegy évig várattott magára és Kossuth nem volt a tetlen várakozás embere. Lélekereje kitartóvá edzette porhüvelyét is s ez a csodálatraméltó aggastyan tizenöt évvel utóbb különösebb hangsúly nélkül írja rokonának: »Megtesszem rendszeren naponkint három-négyszer sétánkat a hegyekben. Igaz, hogy jól kifarakok a köves, meredek kapaszkodókban, hol az Alpenstock mellett bizony inasom karjára is reászorulok, de hát ha jól kifarakok, nem gondolkozom s az az az nagy jó-tétemény.« — A nem-gondolkozás jótéteményéről beszél az a Kossuth, aki 78 éves korában szerződést köt — bizony, anyagi okoktól is sarkalva — az Irtalaim hatalmas könyvsorozatára! E nagy emlékmű létrejöttének megismerésében ezek a levelek kuffőnek is első-ranguak. »14 héten át — írja 1880-ban — ritkán kerültem ágyba — éjfél utáni két

óra előtt; sóha éjfélt előtt s így is csak tegnap voltam képes az I. kötet kézírásának utolsó íveit utnak indítani.« — S amikor anyagi gondjaitól — e gigászi erőfeszítés árán — megkönnyült, 1886 nyarán svájci utazással jutalmazza magát, melyet a Rigi-ről keltezett, legterjedelmesebb levelében részletesen föl-jegyez.

Ahol pedig a Kossuth-család széniorá-hetvenedik életévén túl időnkint meg-nak hangját hallatják a levelek, valóban lepi: »Szembajom nem tágit. Csak igenpai szív közelét érezzük; ez a szív keveset olvashatók s ez nekem a világ-azó, akít egy egész nemzet is apjával tól elvonultnak irtózatoss nyomorúság, emlegetett. A családi szeretetet életben — no de nekem is van egy vigasztalom — marasztó nagy erőnek vallja: »Hozzon a 71 év sulya, mely azt mondja: nelsten benneleket mihamarabb — mert busulj öreg, nem soká tart s én azt mon-nagy szám ez a 78, — az ember csak dom: amen! üdvözlégy örök nyugalom kilitása.«

De az örök nyugalom még huszonegy évig várattott magára és Kossuth nem volt a tetlen várakozás embere. Lélekereje kitartóvá edzette porhüvelyét is s ez a csodálatraméltó aggastyan tizenöt évvel utóbb különösebb hangsúly nélkül írja rokonának: »Megtesszem rendszeren naponkint három-négyszer sétánkat a hegyekben. Igaz, hogy jól kifarakok a köves, meredek kapaszkodókban, hol az Alpenstock mellett bizony inasom karjára is reászorulok, de hát ha jól kifarakok, nem gondolkozom s az az az nagy jó-tétemény.« — A nem-gondolkozás jótéteményéről beszél az a Kossuth, aki 78 éves korában szerződést köt — bizony, anyagi okoktól is sarkalva — az Irtalaim hatalmas könyvsorozatára! E nagy emlékmű létrejöttének megismerésében ezek a levelek kuffőnek is első-ranguak. »14 héten át — írja 1880-ban — ritkán kerültem ágyba — éjfél utáni két

egy állja, mint a cigány az 50 botot, ha t. i. lefoglalják.« — Még háziállatairól is a »gazda« apai gyöngédségével szól: »Kedves állataim kivesztek mellőlem... egyedül vagyok. Nekem nem embertársaság kell, — nem szeretek beszélni. Szegény állataim ezt nem kívánták.«

Az efféle helyek — s az öregkor humorának hány ilyen csilláma akad a levelekben! — sokszor Arany János margitszigeti képes könyvének lapjaira kívánkoznak, az Ószikék szomszédságába.

József kir. herceg ajándéka igaz kincs-hez juttatta a magyarságot, mely az ajándékozás tényében halálát ismer rá a Palatinus-család nemes hagyományaira.

Rédey Tivadar